

BELÇİKA SEÇİMLERİ VE OLASI SENARYOLAR

FURKAN ONUR KAVUKCU

SETA | PERSPEKTİF

MAYIS 2019 · SAYI 241

- Belçika nasıl bir siyasi sisteme sahiptir?
- Belçika siyasetinde hangi siyasi görüş ve partiler yer almaktadır?
- Seçim öncesi siyasi konjonktür nasıldır?
- Seçim tahminleri ve muhtemel senaryolar nelerdir?

GİRİŞ

Belçika'da 26 Mayıs 2019'da Avrupa Parlamentosu (AP) Belçika federal ve bölgesel seçimleri yapılacaktır. Bu seçimler neticesinde AP'ye Belçika'yı temsilen 21 milletvekili, Federal Meclise 150 milletvekili, Brüksel Bölgesel Parlamentosuna 89 temsilci, Valonya Bölgesel Parlamentosuna 75 temsilci, Flaman Bölgesel Parlamentosuna 121 temsilci seçilecektir. Beş farklı meclisi şekillendirecek olan bu seçimler büyük önem arz etmektedir. Ülkenin kuzeyinde gün geçtikçe büyüyen aşırı sağ görüşünün ne denli başarılı olacağı büyük merak konusudur. Aralık 2018'den bu yana hükümsüz yoluna devam eden Belçika Krallığı'nın seçimlerden sonra da hükümet kurmakta bir hayli zorlanması beklenmektedir.

BELÇİKA SİYASİ SİSTEMİ

Belçika Krallığı, 1831 Anayasası'yla üniter devlet yapısında kurulmuştur. 1970'ten sonra gerçekleşen altı farklı anayasal reformla birlikte federal bir yapıya bürünmüştür. Ülkede her biri ayrı yasama organınca denetlenen altı hükümet bulunmaktadır (federal hükümet, Flaman bölgesi hükümeti, Valonya bölgesi hükümeti, Brüksel-Başkent bölgesi hükümeti, Fransız toplumu hükümeti, Alman toplumu hükümeti).

1970'te Brüksel'deki Flemenkçe ve Fransızca konuşan topluluklar arasındaki sivil çatışmanın sonrasında hükümet "üniter devlet yapısı ve işleyişinin işlevsiz hale geldiğini" açıklamıştır. Yeni Anayasa Belçika'daki güçlü toplulukların ve bölgesel farklılıkların varlığını kabul ederek iki toplum arasındaki husumetleri giderbilmek için bölgeleri bir nevi özerkleştirmiş ve siyasi temsil açısından güçlendirmiştir. Böylelikle ülke üniter yapıdan federal bir yapıya doğru geçiş yapmıştır. Parlamento ise 1993'te Anayasa'nın 1. maddesine "Federal Belçika" ibaresini ve önceki reformlar sırasında kurulan topluluk ve bölgelerin yetkilerini resmi olarak eklemiştir. Böylece Belçika'yı gerçek bir federal devlete dönüştüren Anayasa'yı onaylamıştır.¹

Federal devletin mevzuatıyla federe birimlerin mevzuatı eşit değerde kabul edilmektedir. Her birimin yetki alanı aşağıda belirtilmiştir:

- Federal devletin yetkileri: Yasama, ekonomi, finans, milli güvenlik, adalet, sosyal güvenlik, dış ilişkiler, bilimsel araştırma (yetkisi dahilindeki konular hakkında), telekomünikas-

1. "Aperçu Historique Général de la Belgique", Belgium.be, https://www.belgium.be/fr/la_belgique/connaître_le_pays/histoire/la_belgique_a_partir_de_1830, (Erişim tarihi: 15 Nisan 2019); Xavier Mabille, *Nouvelle Histoire Politique de la Belgique*, (CRISP : 2011), s. 333-363.

FURKAN ONUR KAVUKCU

Brüksel Saint Louis Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden mezun olan Furkan Onur Kavukcu Université Libre de Bruxelles'de yüksek lisansını tamamlamıştır. SETA Brüksel'de araştırma asistanı olarak görev yapan Furkan Onur Kavukcu Fransızca ve İngilizce bilmektedir. İlgilendiği araştırma konuları arasında Avrupa siyaseti ve Türk diasporası yer almaktadır.

yon, ulaştırma ve enerji. NATO ile ilişkilerde tüm sorumlulukları üstlenen ve yetkili olan federal otoritedir.

- Toplumların yetkileri: Eđitim, kùltür, sanat, gençlik, dillerin kullanımı.
- Bölgelelerin yetkileri: Geniş anlamda “bölge” arazisini etkileyen alanlarda yetkiye sahiptir. Böylece Flaman bölgesi, Brüksel başkent bölgesi ve Valon bölgesi, yerel ekonomi, istihdam, tarım, su politikası, barınma, kamu işleri ve enerji alanlarında yetkilerini kullanırlar. Bölgesel ulaşım (demiryolları hariç), karayolları (otoyollar hariç), çevre, arazi kullanım planlaması ve Őehir planlaması, doğanın korunması, dış ticaret (yetkileri dahilinde), yerel yönetimler üzerinde yetki sahibidirler.²

Belçika anayasal ve parlamenter bir monarşidir. Yasama yetkisi parlamento (yasaları oylayan) ve kral (bunları onaylayan) tarafından kullanılır.

Parlamento ise iki kısımdan oluşur. Bunlar temsilciler meclisi ve senatodur. (Her ikisinin de yasa sunma ve oylama yetkisi vardır. Bununla birlikte belirli yasa kategorilerine göre farklı prosedürler uygulanır.

Temsilciler Meclisi

150 üyeden oluşmaktadır. Milletvekilleri doğrudan 18 yaşını doldurmuş Belçikalılar tarafından seçilmektedir.

Hükümetin kurulabilmesi için en az 76 milletvekilinin destek vermesi gerekmektedir. Hükümet çoğunluğunu oluşturmayı mümkün kılan Őey verilen bu destek tir. Meclisin güvenoyu olmadan yeni federal hükümet çalışmamaktadır.

Parlamento 62 Fransız toplumu üyesi ve 88 Flaman toplumu üyesi milletvekilinden oluşmaktadır. Alman toplumu milletvekilleri temsilciler meclisine Fransız toplumu üyeleri kontenjanından girmektedir.

2. Belçika Anayasası, 34. madde, “La Présentation Schématique des Niveaux de Compétence de la Belgique Fédérale”, Belçika Krallığı Halkla İlişkiler Dairesi, https://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/pri/fiche/fr_06_00.pdf, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

Senato

25 Mayıs 2014’ten bu yana, kalıcı bir meclis olmaktan çıkmış, daha çok sembolik bir hal almıştır. Senatörler doğrudan halk tarafından seçilmemektedir.³

BELÇİKA SİYASETİNDE YER ALAN SİYASİ GÖRÜŞ VE PARTİLER⁴

Belçika’da 1970’in sonlarına kadar partiler ulusal düzeyde temsil edilmekteydi. Bu yıllarda topluluk çatışmalarının alevlenmesine müteakip siyasi partiler de parçalanmaya başlamıştır. Bu durum büyük siyasal partilerin yok olmasına giden yolu açmıştır. Günümüzde Belçika’da neredeyse her siyasi ideolojinin Fransızca ve Flemenkçe konuşan iki farklı versiyonu bulunmaktadır. Aynı ideolojik gruplara mensup partiler birbirinden tamamen bağımsızdır. Bu nedenle seçim dönemlerinde ülkenin kuzeyinde ve güneyinde farklı partilerin bulunduğu iki farklı oy pusulası basılmaktadır. Dolayısıyla siyasal sistem ve siyasi kùltür ülkede federal seviyede bir koalisyon hükümeti kurulmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Belçika’da faaliyet gösteren partileri temsil ettikleri ideolojilere göre Őu Şekilde tasnif etmek mümkündür:

Liberal Partiler

İlk olarak 1846’da Liberal Parti kurulmuştur. Başta Katolik inancı karşıtı olsalar da 1950’lerin sonundaki “devlet/kilise” ayrımının fiilen gerçekteşmesiyle birlikte liberal partiler sosyoekonomik meselelerle ilgilenmeye başlamıştır. 1970’te Liberal Parti’nin bölünmesiyle birlikte bu ideolojiyi temsilen Fransız topluluğunda Reformist Parti (MR) kurulurken Flaman topluluğunda ise Flaman Liberal Partisi “Open VLD” kurulmuştur. Bu partiler mültecilere karşı sert tutumuyla tanınmaktadırlar.

Hristiyan Sosyal Demokrat Partiler

Belçika’da Hristiyan sosyal demokrat ideoloji 1968’de iki farklı partiye bölünmüştür. Fransız topluluğunda Hümanist Demokrat Merkez Partisi (CDH) ve Fla-

3. “Chambre des représentants”, Belçika Krallığı Halkla İlişkiler Dairesi, https://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/pri/fiche/fr_10_00.pdf, (Erişim tarihi: 16 Nisan 2019).

4. Pascal Delwit, Jean-Benoit Pilet, Emilie van Haute, *Les partis politiques en Belgique*, (Editions de l’Université de Bruxelles: 2011).

man topluluğunda kurulan Hristiyan Demokratik Flaman Partisi'dir (CD&V). CD&V Hristiyanlığı benimseyen bir parti olmaya devam ederken CDH Hristiyanlık kimliğini terk etmiş ve dini konular hakkında çoğulculuğu desteklemiştir. CDH Belçika'nın ilk başörtülü milletvekili olan Mahinur Özdemir'i seçimlerde aday göstermiş olsa da 1915 olaylarını "soykırım" olarak tanımadığı gerekçesiyle kendisini 2015'te ihraç etmiştir.⁵

Hristiyan sosyal demokrat partiler 1884 ve 1999 arasında neredeyse tüm hükümet koalisyonlarına katılarak Belçika siyasi hayatında önemli izler bırakmıştır. Ancak zaman içerisinde zayıflamış, 1999-2008 arasında muhalefet safına geçmiştir. CD&V 2008 seçimlerinden sonra hükümet koalisyonunda kalıcı olurken CDH 2014'ten sonra yeniden muhalefet kadına geçmiştir.

Sosyalist Partiler

Sosyalist çizgideki partiler 1885'te Valonya'da Belçika İşçi Partisi'nin (POB) kurulmasıyla doğmuştur ve ülkenin kuzeyinden (Flaman bölgesi) çok daha popüler olmuştur. Sosyalistler 1978'de Frankofon topluluğunda Sosyalist Parti (PS) ve Flaman topluluğunda Sosyalist Parti (SPA) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Her ne kadar Brüksel'in Saint Josse ilçesinin Türk kökenli belediye başkanı Emir Kır bu partinin üyesi olsa da PS Türkiye'ye karşı sert tutumuyla tanınmaktadır.

Yeşil-Çevreci Partiler

Çevre sorunlarının çoğalmasından dolayı çevreci partilerin birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Belçika'da da doğup yükselmesine sebep olmuştur. Belçika'daki çevreci partiler Frankofon topluluğunda "Ecolo" ismini alırken Flaman topluluğunda ise "Groen!" olarak adlandırılmaktadır. Bu iki parti Müslümanların kamusal alanda başörtü kullanımı ve okullarda dini eğitimin müfredattan çıkarılmaması gibi Belçikalı Müslüman seçmenin kırmızı çizgilerini savunmaktadır.

5. W.F., "Le cdH confirme: Mahinur Özdemir reste exclue à cause de ses positions sur le génocide arménien", RTBF, 14 Aralık 2015.

Topluluk Milliyetçisi Partiler

Belçika'daki bazı partiler topluluk haklarını korumayı temel amaç olarak benimsemiştir. Bu kapsamda Frankofon topluluğunda Bağımsız Federal Demokratlar (DEFI, eski adıyla FDF), Brüksel'de Fransızca konuşanların çıkarlarını savunmak amacıyla 1964'te kurulmuştur. Seçmen tabanını Belçika'nın birliğine inanan Frankofon Brükselliler oluşturmaktadır. Ülkenin birliğini korumayı hedefleyen Frankofon partisinin Flaman topluluğundaki karşılığı Yeni Flaman İttifakı'nın (N-VA) tabanını ve hedef kitlesini ise daha ziyade özerklik talep eden seçmenler oluşturmaktadır. Topluluk milliyetçiliği Flaman bölgesinde daha çok kabul görmektedir. Bu nedenle DEFI önemli bir oy oranına sahip değilken N-VA son seçimlerin birinci partisi olmuştur. Bu partiler Belçika'da helal kesim ve başörtü kullanımı gibi konularda Müslümanlara zorluk çıkarırken aşırı sağa gün geçtikçe yaklaşmaktadırlar.

Aşırı Sağ Partiler

Flaman topluluğunda önemli bir siyasi ağırlığa sahip olan "Vlaams Belang" (VB) 1978'de kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren Flaman milliyetçiliğini savunmasına karşın VB son yıllarda göçle mücadele gibi aşırı sağın klasik söylemlerini benimsemektedir. 2004'te VB, Ghent Temyiz Mahkemesi tarafından "ırkçı ve yabancı düşmanı bir parti" olarak ilan edilmiştir.⁶

İrkçi çıkışlarıyla tanınan Modrikamen'in başkanlığını üstlendiği ve Fransız topluluğunda gün geçtikçe önem kazanmakta olan Parti Populaire (PP-Halk Partisi) 2009'da kurulmuştur. Parti ekonomik anlamda liberalizmi, değerler açısından ise muhafazakarlığı savunmaktadır. PP 2016'da Belçika'daki araştırma merkezleri tarafından aşırı sağ parti olarak sınıflandırılmıştır.⁷

Bu partiler de önceki partiler gibi birçok konuda Belçikalı Müslümanların inançlarını özgürce yaşamalarına engel olacak uygulamaları savunmaktadırlar.

6. Pauwels Toen, 'Le Vlaams Belang' In, Paul Delwit, Jean-Batiste Pilet, Emilie Van Haute, *Les partis politiques en Belgique*, (Éditions de l'Université de Bruxelles : 2011), s. 219-234.

7. "Modrikamen (PP) a Basculé à l'extrême Droite", *La Libre*, <https://www.lalibre.be/actu/belgique/modrikamen-pp-a-basculé-a-l-extreme-droite-56ba2ab13570b1fc1107f257>, (Erişim tarihi: 17 Nisan 2019).

Aşırı Sol Partiler

Terör örgütü PKK'ya olan desteklerini açıkça dile getiren ve Marksist-Leninist bir parti olan Belçika İşçi Partisi "Parti des Travailleurs Belge" (PTB-PVDA), Belçika'da bulunan tek ulusal partidir. Oy veren seçmenlerinin büyük bir çoğunluğu Fransız topluluğundan gelmektedir. Dolayısıyla bölgesel ve federal parlamentolarda yer bulan PTB milletvekilleri de ülkenin güneyini temsil etmektedir. Diğer partilerin aksine Müslümanların hayatını kolaylaştıracak önerilerde bulunan Belçika İşçi Partisi, PKK ve DHKP-C ile olan yakınlıkları nedeniyle Belçikalı Türkler arasında destek bulamamaktadır.

Belçika'da en son 25 Mayıs 2014'te AP federal ve bölgesel seçimleri gerçekleştirilmiştir. 7 Ekim 2014'te dört parti (N-VA, Open VLD, CD & V ve MR), yapılan seçimlerden sadece dört ay sonra sağcı bir hükümet koalisyonu kurma konusunda anlaşmaya varmıştır. Söz konusu seçimlerden sonra milletvekillerinin parlamentolardaki dağılımı tablo 1'de gösterilmiştir.

SEÇİM ÖNCESİ SİYASİ KONJONKTÜR

Mayıs ayında gerçekleşecek Belçika seçimlerini anlayabilmek ve sonuçlara dair değerlendirmede bulunabilmek için seçim öncesi süreçte yaşanan siyasi gelişmeleri ortaya koymak faydalı olacaktır. Bilindiği gibi gerek 2018 yerel seçimleri gerekse Aralık 2018'de yaşanan hükümet krizi Belçika'daki siyasi tabloyu değiştirmiş ve ülkeyi bir belirsizlik atmosferine sokmuştur.

Ekim 2018 Yerel Seçimleri

Ekim 2018 yerel seçimleri Belçika'da 26 Mayıs'ta yapılacak federal ve bölgesel seçimlerin bir provası niteliğinde olmuştur. Seçimler Flaman bölgesinde aşırı sağın zaferiyle sonuçlanmıştır. Valon bölgesindeyse aşırı sol ve Yeşil Parti'nin yükselişine tanıklık edilmiştir. Bu durum merkez partilere bir uyarı olarak nitelendirilebilir. Sosyalistler ülke genelinde oy kaybına uğrarken Yeşiller oy oranlarını yükseltmiştir.

8 milyon seçmenin sandığa gittiği yerel seçimler sonrası Brüksel'de Yeşiller, Valon bölgesinde İşçi Partisi ve Yeşiller, Flaman bölgesinde ise aşırı sağ güç kazanmıştır. Başbakan Charles Michel'in sağcı liberal partisi MR ise en fazla güç yitiren parti olmuştur. Ayrıca birçok siyaset bilimcisi tarafından aşırı sağcı olarak nitelendirilen N-VA yerel seçimlerde geçen seçimlere nazaran oy kaybetmiş olsa dahi yine en yüksek yüzdeye sahip parti olmayı başarmıştır. Parti bu başarısını genel seçimlere taşıyabilmesi halinde federal hükümetin vazgeçilmez ortağı haline gelebilir.⁸

Hükümet Krizi

Hatırlanacağı üzere Aralık 2019'da Marakeş Sözleşmesi sonrası koalisyon ortakları arasında hükümet krizi patlak vermiş ve hükümet istifasını Kral Philippe'e sunmuştu. İstifanın perde arkasında yaşananlar ise ol-

8. "Élections Communales 2018: les Gagnants et les Perdants, ce qu'il faut Retenir", RTBF, 15 Ekim 2018.

TABLO 1. 2014 SONRASI ÖNDE GELEN FLAMAN PARTİLERİNİN PARLAMENTOLARDA BULUNAN MİLLETVEKİLİ SAYILARI

Parti	AP Grubu	Bölgesel Milletvekili*	Federal Milletvekili**	AP Milletvekili***
N-VA: Yeni Flaman İttifakı	ECR	43 (hükümet)	33 (hükümet)****	4
CD&V: Hristiyan Demokratik Flaman Partisi	EPP	27 (hükümet)	18 (hükümet)****	2
Open VLD: Flaman Liberal Parti	ALDE	19 (hükümet)	14 (hükümet)****	3
SP. A: Sosyalist Parti	S&D	18 (muhalafet)	13 (muhalafet)	1
Groen: Yeşiller	GREENS	10 (muhalafet)	6 (muhalafet)	1
VB: Flaman çıkarı	ENF	6 (muhalafet)	3 (muhalafet)	1

* "Vlaamse Volkstervertegenwoordigers: per fractie", Vlaams Parlement, <https://www.vlaamsparlement.be/vlaamse-volkstervertegenwoordigers/fractie>, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

** "Députés Actuels-150 membres", lachambre.be, <http://www.lachambre.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/depute&language=fr&cfm=/site/wwwcfm/depute/cvlist54.cfm>, (Erişim tarihi: 25 Nisan 2019).

*** "MEP List", European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced?name=&groupCode=&countryCode=BE&constituentcy=&bodyType=ALL>, (Erişim tarihi 25 Nisan 2019).

**TABLO 2. 2014 SONRASI ÖNDE GELEN FRANKOFON PARTİLERİNİN
PARLAMENTOLARDA MİLLETVEKİLİ SAYILARI**

Parti	AP Grubu	Bölgesel Milletvekili*	Federal Milletvekili**	AP Milletvekili***
PS: Sosyalist Parti	S&D	30 (hükümet)	23 (muhalafet)	3
MR: Reformist Parti	ALDE	24 (muhalafet)	20 (hükümet)****	3
CDH: Hümanist Demokrat Merkez Parti	EPP	13 (hükümet)	9 (muhalafet)	1
Ecolo: Yeşiller	GREENS	4 (muhalafet)	6 (muhalafet)	1
DEFI: Demokratik Federalist Bağımsız Parti	-	3 (muhalafet)	2 (muhalafet)	-
PP: Halk Partisi	-	1 (muhalafet)	1 (muhalafet)	-
PTB: Belçika İşçi Partisi	-	2 (muhalafet)	2 (muhalafet)	-

* "Composition", Parlement de Wallonie, <https://www.parlement-wallonie.be/vos-elus>, (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2019).

** "Députés actuels".

*** "MEP List", European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced?name=&groupCode=&countryCode=BE&constituency=&bodyType=ALL>, (Erişim tarihi: 25 Nisan 2019).

**** 18 Aralık 2018'de Belçika federal hükümeti istifa etmiştir.

dukaça ilginçtir. Göç konusunda sert tutumuyla bilinen federal koalisyon hükümetinin en büyük ortağı N-VA Başbakan Michel'in Marakeş'te BM göçmen sözleşmesini imzalamaması yönünde talepte bulunmuştur. Ancak meclisteki çoğunluğun anlaşmanın imzalanması yönünde karar vermesinin ardından Michel konferansa şahsen katılacağını ve anlaşmayı imzalayacağını açıklamıştır. Bu açıklama üzerine N-VA üyesi bakanlar Bakanlar Kurulunu terk etmiş bunun ardından ise N-VA'nın koalisyonundan çekildiği açıklanmıştır.⁹

Belçika'yı Mayıs 2019'a kadar azınlık hükümetinin yöneteceği anlamına gelen bu gelişmeden on gün sonra Belçika Başbakanı Michel, Belçika Parlamentosunun siyasi çalışmaları sürdürmek adına federal seçimlere kadar bir "iyi niyet" koalisyonu oluşturması çağrısında bulunmuştur. Başbakan'ın birçok konuda sunduğu açılımlara rağmen verdiği taahhütler muhalafet cephesi açısından kabul edilmemiştir. Bunun üzerine Sosyalistler ve Yeşiller tarafından ortaklaşa alınan güven oylaması kararıyla, Başbakan Michel'e daha açık öneriler ile gelmesi için 48 saat süre verilmiştir. İki gün sonra yeni taahhütler sunulmasının ardından ise güven oylamasına geçilmesine karar kılınmıştır. Ancak, bu kararın sunumundan sonra başlayan genel kurul toplantısında Başbakan söz hakkı istemiş ve hükümetin istifasını sunmak için Kral'a gi-

9. "La N-VA Quitte le Gouvernement fédéral, Charles Michel en Prend Acte", L'Avenir, 8 Aralık 2018.

deceğini duyurmuştur. Bunun üzerine Belçika yeni bir hükümet krizine sürüklenmiştir.¹⁰

Yeni bir hükümetin kuruluşuna kadar meşruiyetini kaybetmiş olan Belçika hükümetinin bütçe ve uluslararası anlaşmalar hakkında kararlar alması mümkün olmamıştır. 2010 ve 2011 yıllarında hükümetin 540 gün kurulamaması sonucu bu alanda dünya rekorunun sahibi olan Belçika her ne kadar bu duruma alışık olsa da F-35 pazarlığının yapıldığı, Brexit'in tartışıldığı bir dönemde meşru bir hükümete sahip olmamanın zorluklarını yaşamıştır.

SEÇİM TAHMİNLERİ VE MUHTEMEL SENARYOLAR NELERDİR?

Kasım 2018'den sonra gerçekleşen beş farklı araştırmaya¹¹ göre:

- *Flaman bölgesinde*: Aşırı sağcı birçok söylemi benimseyen N-VA'nın 2014 seçimlerine göre 5 puanlık bir düşüşe rağmen yüzde 28'lik bir oranla, yüzde 15'le ikinci olacağı öngörülen

10. Georgi Gotev, "Global Migration Pact Puts Belgian Ruling Coalition in Jeopardy", EURACTIV, 5 Aralık 2018.

11. Antoine Clevers, "Baromètre politique: un séisme électoral en préparation", *La Libre*, 24 Nisan 2019; "Grand Baromètre: voici les vainqueurs des élections du 26 mai... si elles avaient lieu aujourd'hui", RTL INFO, 15 Şubat 2019; Farid El Mabrouk "Eerstepeilingsinds N-VA uitgeringstapte: N-VA en Vlaams Belang cashen op migratie", *nieuwsblad*, 20 Aralık 2018; Antoine Clevers, "Baromètre politique: la N-VA a tout intérêt à forcer de sélections", *La Libre*, 18 Aralık 2018; "Grand Baromètre: Ecolo, premier parti de Bruxelles", RTL INFO, 8 Aralık 2018.

CD&V'nin önünde bulunarak seçimleri birinci parti olarak bitirmesi beklenmektedir. Flaman bölgesinde en büyük yükselişi yaşaması beklenen parti ise aşırı sağcı VB'dir. VB bu araştırmalara göre oyunu üçe katlayıp yüzde 10'un üzerine çıkacaktır. İslam karşıtlığı ile tanınan iki sağ görüşlü parti NV-A ve VB'nin bu denli yüksek bir oranla seçimlerden çıkması ülkedeki Müslümanlar için olumsuz bir gelişme olarak görülmelidir. Ayrıca bu partilerin özerklik istemesi de Belçika'nın ulusal birliğine zarar verecektir.

- *Valon bölgesinde:* Sosyalist PS'in 2014 seçimlerine göre 7 puanlık bir düşüşle ortalama yüzde 20'lik bir oy oranına sahip olacağı ve oylarını ikiye katlamış olan Ecolo'ya karşı birincilik mücadelesi vereceği tahmin edilmektedir. Valon bölgesinde son federal ve bölgesel seçimlere göre en büyük yükselişi yaşaması öngörülen Ecolo'dan sonraki parti ise aşırı solu temsil eden PTB olacaktır. Bu partinin de oyunu ikiye katlayıp yüzde 10'u geçmesi beklenmektedir. Ülkenin güneyinde seçmenlere hitap etmekte zorlanan aşırı sağ parti PP'nin ise alacağı oy oranının yüzde 7'yi geçmeyeceği beklenmektedir.
- *Brüksel bölgesinde:* Ecolo'nun yine oylarını ikiye katlayıp yüzde 20'nin üzerinde bir oran elde etmesi, büyük bir oy kaybına uğraması beklenen MR ve PS'in önüne geçerek seçimlerin galibi olması beklenmektedir.

Seçim araştırmalarının ortaya koyduğu oranlara yakın sonuçların ortaya çıkması durumunda Mayıs 2019 seçimlerinden sonra federal koalisyonun kurulmasının çok zor olacağı açıktır. N-VA hem bölgesinde hem ülke genelinde en yüksek oyu alması en muhtemel partidir. Dolayısıyla koalisyonun kurulması için ihtiyaç duyulan anahtar parti konumuna yükseleceği öngörülebilir. Fakat Valon bölgesinde bulunan ve koalisyon kurabileceği tek sağ parti olan MR ile önceki koalisyonundan kötü bir şekilde ayrılmış olması bu iki parti arasında bir koalisyonun kurulmasını ol-

dukça zorlaştırmıştır. Bunun yanı sıra merkez partisi CDH'nin yüksek bir oy oranı yakalamasının güçlüğü göz önünde bulundurulduğunda önümüzdeki dönem Belçika'da "merkez-sağ koalisyonunun" kurulması pek mümkün görünmemektedir.

Böylesi bir durumda akıllara bir merkez sol koalisyonunun kurulup kurulamayacağı sorusu gelmektedir. Yapılan son ankete¹² göre yeşil partiler (Ecolo ve Groen) güç kazanmakta, ülkenin güneyinde ve kuzeyinde yer alan iki yeşil partinin toplamda 28 milletvekili çıkarması beklenmektedir. Bu sayıya olası bir merkez-sol koalisyonunda yer alması beklenen diğer partilerin (SPA, PS, CD&V ve CDH) de bu ankete göre elde edecekleri milletvekili sayısı eklendiğinde toplamda 77 milletvekili sayısına ulaşılmaktadır. Dolayısıyla bu koalisyonun 76 olan meclis çoğunluğu şartını sağlama ihtimali bulunmaktadır. Elbette 11 milyonluk bir ülkenin yönetiminde altı partili bir koalisyonun bulunmasının yaratacağı zorluklar ve sıkıntılar da göze önünde bulundurulmalıdır. Her ne kadar temel siyasi görüşleri benzer olsa da altı farklı partinin anlaşmasının sonrasında ise ortak politikalar üzerinde mutabakat sağlamalarının güç olacağı ortadadır. Bununla birlikte federal hükümette en kalabalık milletvekili grubuna sahip olacak N-VA'nın ortağı olamayacağı bir hükümetin kurulmasına da engel olmaya çalışması beklenebilir.

Ek olarak daha önceki bazı anketler¹³ merkez-sol koalisyonunun meclis çoğunluğu şartını sağlayamayacağını iddia etmişlerdir. Bu olasılık da göz önünde bulundurulduğunda, Belçika sahibi olduğu hükümet-sizlik rekorunu yenileyebilir. Farklı siyasi görüşe sahip bir partinin, yukarıda bahsi geçen altı partili bir koalisyona katılmak zorunda kalması hem müzakereleri hem de olası bir anlaşma sonrası ortak karar alımını fazlasıyla zorlaştıracaktır.

12. "Baromètre politique: quelles coalitions sont possibles au fédéral et en Wallonie?", RTBF, 24 Nisan 2019.

13. Bernard Demonty ve Pascal Lorent "Grand Baromètre: Les Verts, Première Famille Politique du Pays", *Le Soir*, 16 Şubat 2019; "Grand Baromètre: le PTB et Ecolo en forte progression à la Chambre", *Le Soir*, 8 Aralık 2018.

SONUÇ

Bunların yanı sıra Belçika'nın siyasi geleceği için çok daha kötümser olarak nitelendirilebilecek senaryolar da ihtimal dahilindedir. Herhangi bir koalisyon kurulamazsa aşırı sağ partisi VB'nin arzuladığı gibi ülkenin bölünmesine (federal sistemden konfederasyon sistemine geçilmesine) kadar uzanacak bir siyasi kaos yaşanabilir. Avrupa Birliği'nin kurucu üyeliğini yapan bir ülkede yaşanan ve aşırı sağın bayraktarlığını yaptığı bu kriz birbirleriyle organik bağı olan ve ortak politikalar benimsemeye çalışan diğer aşırı sağ temsil eden partilerin katkılarıyla Birlik'in geneline sıçrayabilir ve bu çok daha büyük bir siyasi kaos ve bölünmeyi beraberinde getirebilir. Küçük bir ihtimal olsa bile Belçika'nın bölünmesi İspanya ve İtalya gibi ülkelerde bulunan özerklik hareketlerinin temel taşları olan aşırı sağcı partilere güç katacaktır.

Yaşanmış olan hükümet krizi aşırı sağ görüşleri benimseyen partilerin dahil olduğu koalisyonların

sürdürülmesi güç ortaklıklar olduğunu göstermektedir. Bu tür partiler popülist seçim stratejilerini ülke çıkarları ve istikrarın her zaman önüne koymaktadırlar. Uluslararası arenada kritik bir dönemin içerisindeyken 152 ülkenin kabul ettiği ve ek olarak ulusal meclisten geçen bir anlaşmayı sebep göstererek ülkesini hükümete bırakarak bu anlayışın yegane hedefinin yaklaşan seçimler öncesi seçmenlerini konsolide etmek olduğu söylenebilir. Hal böyleyken aşırı sağ "milliyetçi" olarak nitelendirilmek bir hayli güçtür.

Ayrıca birden fazla resmi dil ve federal sistem Belçika'nın girmiş olduğu bu siyasi ve kurumsal çıkmazda büyük bir rol oynamaktadır. Avrupa'nın merkezinde bulunan ve 11 milyonluk nüfusa sahip bir ülkeyi dahi istikrarsızlığa iten bu yönetim şekli diğer ülkelerde yaşayan ve buna benzer sistemleri destekleyenler tarafından iyi analiz edilmelidir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi